

ACC. N:R. M. 12793:1-8. jordbrukare
Landskap: Småland Upptecknat av: J. Gudmundsson,
Härad: Lunnerbo Adress: Violjunga
Söcken: Vrå ö. Torpa Berättat av: Densamme
Uppteckningsår: 1953 Född år 1877 i Torpa

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

No arkivadev och marknadsprecov. s. 1-8.

N. No. 457

mycket Om Marknader.

Jag har ej besökt marknader och de gamla marknadbesökarna här i orten äro döda så att jag får skriva om det jag själv vet eller hört.

Den enda marknad här i orten som ännu besökes mycket är Markaryds höstmarknad, enligt tidningarna var det över 10,000 nu för några dagar sedan trots det regniga vädret men för första gången inget kreaturshandel. Marknader som flitigt besöktes härifrån orten voro utom nämnda Nöttja, Ljungby, Uunaryd, Vrå, Mahult, Alehulorna och Växtorp, Vittsjö samt många s.k. torgdagar. Det vanligaste ärendet var att sälja, köpa eller byta kreatur, smör, hevar, spannmål eller andra varor som man kunde sälja eller

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

N. M. 45

1.

bekräftade köpa. Kreaturshandlare fanns dels bönder som trodde att de kunde tjäna pengar med att köpa och sälja vid marknader, dels dem som hade det mer som yrke. Ofta voro de i samarbete och hade bulvaner som skulle hjälpa dem vid köp med att förhålla säljaren att köparen bjudet för högt pris men handlaren skulle sälja var det att bjuda över eller också göra en skenhandel. Det var också att möta folk och köpa innan de kom till marknadsplatsen. Kreaturshandlarna färdades från marknad till marknad och ibland kunde de t. o. m. få priserna att stiga eller falla efter önskan. Ett bruk var att säljaren ^{bjud} på likköp; mat, kaffe eller brännvin och då skulle även bjudas dem som som så köpare och säljare bekräftade handla med handslag voro färdiga ^{med} handen överens.

I städerna fanns särskilda stensatta torg
men på landet var det en odlad eller örörd
plan som uppläts av någon bonde. Vid en del
marknader fanns det stånd, det var bodar med
väggar och tak, en ingångstör samt övre framsidan
kunde föllas inåt till disk, de fängs hyras, eljest
var det att sälja från vagn. För köpt fanns
karusell, skjutbana, förevisningstält m. m.
Marknader hölls en å 2 gånger om året och
harkungjorts i almanackans, torgdagar oftare och
meddelats i tillägsblad i almanackan och kungjorts.
Här fanns ena som varade mer än en dag.
Då man skulle till marknaden var det för
de äldre och barnen att gå sig av tidigt och
om det var lång väg dagen innan, var man
känd fanns det alltid plats att övernattna, om
Sommaren t. s. m. i fria luften. En rolig historia

Kan jag berättadärans. Bönderna i Kinnarslöke
skulle till Laholm och övernattade i Åsleppgata, framt
fram mot morgonen stego de upp utom en som sov
gott men de andra eldade och väckte honom då
det brann bra, och då välsignade han dem för
den goda brasan men så fick han se att det
var hans vagn som de eldade med och begynte
gröta men de tröstade honom med att den var
så dålig att den ljöst gått sönder på resan
men nu tar vi ditt lass på våra vagnar och
köper en ny vagn till dig på torget i Laholm.
Grannsamman var god så att de hjälpte honom.
Ungdomarna togs ej till marknaden för än
på e. m. men så blivo de så mycket längre.
Det var kanske ibland som en äldre man sade
för 50 år sedan: Och så voro vi i halmgolvet vid
tröskan och där blivo vi sams å sen gick det å
för till Ljungby märken å där köpte vi begäring.

Det fanns gott om grändar över vägarna på den tiden men småbarnen tyvärr kunde gå på att öppna dem för marknadsfolket.

För åkande användes fjädervagnar men för lass var det vagnar utan fjädrar.

Tjårstefolket fick ofta fritt till marknad och friveckan vore de fria (24-31 okt)

Resmat tog man med sig men det fick bli efter råd och lägenhet.

Marknadslagsmäten höjde också till den tiden, ty brännvinet sparades det ej grå. Ålsheden var i början av augusti då det ibland kan bli varmt. Länsman var Leinknekt, bekant som mycket fet, han satt i Krogens svalaste rum då det kom bud att det var slagsmål på marknadsplatsen. Han ställde sig då på den höga trappan och såg grå och såde sedan. Att ni gitter stäss när det är så varmt. Allmänt skratt och fred.

Marknader.

Om kreaturshandeln. Kreaturshandeln var vid en särskild sida av marknadsplassen. Om man gick dit kunde man få höra hur utmärkta kreatur det fanns; oxarna voro så snälla, starka och lättgödda samt vid lagom ålder, var en ko fet och väcker glömde man inte att framhålla det, var hon mager var det för att hon mjölkade så mycket och var hon gammal fanns det t. o. m. dem som snickrade bort avkalningsrii gärna på hornen.

Det fanns många som underlät att mjölka kon någon irman för att juret skulle vara stort och stunt. Sedan var det om kalvningstiden var vid det ljögs mycket och ibland var det att söka utforska när köparn önskade kalvningen och då var det just dem

ACC. N:R M. 12793:7.

7

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Kon som passade. En bekant till mig
hade en vacker ko som han varit hos tyven
med några gånger, på marknaden frågade
honom när hon skulle kalva och då svarade
han: "När hon får huvud i bägg åndarna
så kalvar hon". Då var det någon annan som
som sade: "Gubben är stollig men det synes
att hon är i kalv". En annan av mine
bekanta tog till marknaden med en liknande
ko, om han nämt någon kalvingstid vet jag ej
men köparen begärde att han skulle svara
för "lidseln" men då svarade han: "Tror du att jag
är så dum att jag svarar för en ko sedan
jag sålt den". Men var det frågan om de voro
"ovana" det var om de gingo genom stängsel, det förestod
på när de gingo på dåligt skogsbete och fings till
stor del liva på teuden och tjeng. Det fanns ej betesvallar där

Marknader. Håsthandeln

var det ändå mera bedrägeri med. Gamla
utslitna hästkräkar fingo arsenik och andra medel
så att de sågo livliga och unga ut, det var även
att måla om färgen och fäla tänderna, Sällskapet
med andra hästar livade även upp dem, även en del kunn
som äro kända eller hemliga gjorde att folk blevo
bedräde. Vanliga leönder som ofta bytte hästar blevo
ofta ruinerade. Det var en som köpt en häst och sedan
frågade säljaren om hästen var felfri och fick svaret
"Han har så många fel som en häst kan ha".

Allt eftersom andelslakterierna utvecklats har
marknadshandeln minskats till att helt upphöra.

Minns nu ej mer att tillfoga. Kanske andra gr mer
besked.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

8